

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

مروری بر گزارش سهولت کسب و کار بانک جهانی ۲۰۱۸-ایران

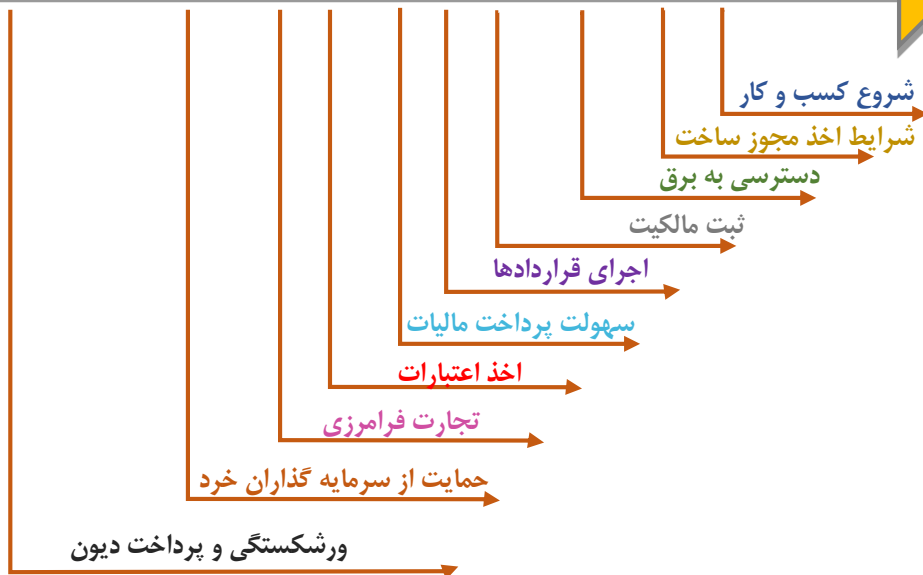
تضعیف جایگاه ایران در تمامی زیرشاخص‌های سهولت کسب و کار به استثنای زیرشاخص اخذ اعتبارات

در این مطلب نکات مهمی از گزارش سهولت کسب و کار ۲۰۱۸ بانک جهانی منتشر شده در اول نوامبر ۲۰۱۷ در رابطه با وضعیت سهولت انجام کسب و کار در ایران، تحولات عملکردی آن و دلایل تضعیف رتبه کلی آن ارائه شده است. با توجه به تغییر متدولوژی محاسبه برخی از زیر شاخص‌ها در گزارش اخیر بانک جهانی، استخراج رتبه‌های جدید ایران برای سال قبل و مقایسه و تحلیل آنها، از موارد مهمی است که در این مطلب به آن پرداخته شده است.

وضعیت جهانی محیط کسب و کار ایران در یک نگاه - DB2018

سقوط چهار پله‌ای رتبه ایران در شاخص سهولت کسب و کار ۲۰۱۸

کاهش فاصله ایران از شاخص پیشرو در گزارش سهولت کسب و کار ۲۰۱۸

تضعیف جایگاه ایران در تمامی زیرشاخص‌های سهولت کسب و کار به استثنای زیرشاخص اخذ اعتبارات

اقدام اصلاحی ایران در زمینه زیرشاخص اخذ اعتبارات

عدم تغییر وضعیت ایران در چهار زیر شاخص سهولت و کار نسبت به سال گذشته

جایگاه ایران در شاخص سهولت کسب و کار

بانک جهانی طبق روال سال‌های گذشته، در گزارش اخیر خود ۱۹۰ کشور جهان را به لحاظ شاخص سهولت کسب و کار رتبه‌بندی کرده است. این شاخص که از ده زیرشاخص تشکیل شده، بر اساس ابعاد مختلفی مورد بررسی قرار می‌گیرد و برای محاسبه آن، اقدامات اصلاحی کشورها در هر یک از معیارها لحاظ می‌شود. گزارش اخیر بانک جهانی، خبر از سقوط ۴ پله‌ای رتبه ایران از نظر شاخص سهولت کسب و کار نسبت به سال گذشته می‌دهد. این در حالی است که فاصله ایران از شاخص پیشرو نسبت به سال قبل کاهش یافته است. در این گزارش، به نکات حائز اهمیت گزارش مذکور پرداخته می‌شود. نظر به اینکه هر ساله تغییرات جزئی یا عمده در متدولوژی بانک جهانی برای محاسبه زیرشاخص‌های سهولت کسب و کار اعمال می‌شود، باید توجه داشت که رتبه‌های گزارش ۲۰۱۷-۱۸ صرفاً با رتبه‌هایی مورد مقایسه قرار گیرند که با متدولوژی جدید بانک جهانی تطبیق داده شده است. با توجه به اینکه بانک جهانی در گزارش اخیر خود، تنها امتیاز کشورها در سال گذشته را بر اساس متدولوژی جدید اعلام کرده، در این گزارش، رتبه کشورها در سال گذشته بر اساس امتیازات اصلاحی اعلام شده از سوی بانک جهانی محاسبه و با سال جاری مقایسه شده است.

فاصله ایران از شاخص پیشرو در گزارش ۲۰۱۸ بانک جهانی، عمدتاً به واسطه عملکرد بهترش در زمینه اخذ اعتبارات بهبود یافته است (جدول ۱). بانک جهانی از اقدام صورت گرفته برای گزارش گیری از خرده فروشان خودرو در زمینه پرداخت‌های اعتباری به منظور تسهیل دسترسی به اطلاعات اعتباری، به عنوان مهم‌ترین اقدام اصلاحی ایران در جهت تسهیل کسب و کار یاد کرده است.

اقدام اصلاحی صورت گرفته، منجر به بهبود ۱۷ پله‌ای جایگاه ایران از نظر اخذ اعتبارات در میان ۱۹۰ کشور جهان و کاهش فاصله آن از شاخص پیشرو شده است (جدول ۱).

تضعیف رتبه ایران علی‌رغم بهبود فاصله آن از شاخص پیشرو، نشان می‌دهد برخی کشورها در مقایسه با ایران عملکرد بهتری داشته‌اند و فاصله آنها از شاخص پیشرو به مراتب بیشتر از ایران کاهش یافته است. از جمله این کشورها می‌توان به تاجیکستان و هند اشاره کرد. **هند از جمله کشورهایی است که در گزارش ۲۰۱۸ بانک جهانی عملکرد قابل توجهی داشته است. این کشور که در گزارش ۲۰۱۷، از نظر شاخص سهولت کسب و کار، سه پله پایین تر از ایران بوده، اما اکنون در گزارش ۲۰۱۸، در میان ۱۰۰ کشور برتر قرار گرفته است.**

عدم تغییر وضعیت ایران در چهار زیرشاخص سهولت کسب و کار از دیگر نکات قابل ملاحظه گزارش اخیر بانک جهانی است. فاصله ایران از شاخص پیشرو در زیرشاخص های حمایت از سرمایه گذاران خرد، سهولت پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی و اجرای قراردادها نسبت به سال قبل تغییر نکرده است و رتبه ایران در این زیرشاخص ها هم به واسطه عملکرد بهتر سایر کشورها تضعیف شده است (جدول ۱).

تجربه موفق هند در بهبود موقعیت این کشور در شاخص سهولت کسب و کار بانک جهانی، علی رغم کاهش چشم انداز رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۷، از موضوعات مهم و در خور تاملی است. تعیین درست اهداف و استراتژی و همچنین برنامه صحیح برای اجرای اصلاحات اقتصادی ضمن تلاش و پیگیری برای انجام آنها، از خصوصیات بارز و تحسین برانگیز دولت هند است. بدون تردید انتخاب رویکرد بلند مدت در برنامه های اصلاحی یک دولت، ترجیح منافع بلندمدت پایدار به جای منافع موقتی و بسنده نکردن به رشدهای بالای کم دوام، از جمله مواردی است که عقب ماندگی و درج زدن سایر اقتصادها را در برابر اقتصادهای منسجمی که منطق اقتصادی همراه با بهبود سطح رفاه جامعه و بهبود واقعی منزلت آنها در جوامع بین المللی حاکم است، را دلالت و پشتیبانی می کند.

جدول ۱- وضعیت ایران از نظر شاخص سهولت کسب و کار ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ و معیارهای مربوطه

تغییرات	فاصله از شاخص پیشرو (DB۲۰۱۸)	فاصله از شاخص پیشرو (DB۲۰۱۷)	تغییرات	رتبه DB۲۰۱۸	رتبه DB ۲۰۱۷	شرح
↑ -۰.۲۶	۴۳.۵۲	۴۳.۷۸	↓ ۴	۱۲۴	۱۲۰	شاخص سهولت کسب و کار
↑ -۰.۱۱	۱۴.۸۴	۱۴.۹۵	↓ ۱	۹۷	۹۶	شروع کسب و کار
↓ +۰.۴۳	۲۱.۹۳	۲۱.۵	↓ ۴	۲۵	۲۱	شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت
↓ +۰.۷۲	۳۱.۵۷	۳۰.۸۵	↓ ۴	۹۹	۹۵	دسترسی به برق
↓ +۰.۰۱	۳۵.۸۴	۳۵.۸۳	↓ ۱	۸۷	۸۶	ثبات مالکیت
↑ -۵	۵۰	۵۵	↑ -۱۷	۹۰	۱۰۷	اخذ اعتبارات
۰	۶۶.۶۷	۶۶.۶۷	↓ ۱	۱۷۰	۱۶۹	حمایت از سرمایه گذاران خرد
۰	۴۳.۴۳	۴۳.۴۳	↓ ۲	۱۵۰	۱۴۸	سهولت پرداخت مالیات
۰	۵۳.۸۹	۵۳.۸۹	↓ ۱	۱۶۶	۱۶۵	تجارت فرامرزی
۰	۴۰.۹۳	۴۰.۹۳	↓ ۴	۸۰	۷۶	اجرای قراردادها
↓ ۱.۳۲	۷۶.۰۷	۷۴.۷۵	↓ ۶	۱۶۰	۱۵۴	ورشکستگی و پرداخت دیون

منبع: بانک جهانی، ۱ نوامبر ۲۰۱۷ ↓: تضعیف ↑: بهبود

سهولت کسب و کار در کشورهای منتخب

نتایج رتبه‌بندی کشورها نشان می‌دهد جایگاه کشورهایمانند امارات متحده عربی، اندونزی، ترکیه و عربستان سعودی در شاخص سهولت کسب و کار به طور قابل ملاحظه‌ای بهبود یافته است. جایگاه این کشورها در مقایسه با سال قبل، به ترتیب ۶، ۷، ۲ و ۹ پله ارتقا یافته و فاصله آنها از شاخص پیشرو کمتر شده است. در حال حاضر این کشورها به ترتیب در سکوی ۲۱، ۷۲، ۶۰ و ۹۲ در میان ۱۹۰ کشور جهان قرار گرفته‌اند (جدول ۲ و ۳). بهبود قابل ملاحظه رتبه کشور امارات متحده عربی عمدتاً به واسطه اقداماتی بوده که این کشور در زمینه کنترل ورشکستگی و پرداخت دیون، کیفیت ساخت، تامین برق، تسهیل اخذ اعتبار از طریق ارائه اطلاعات امتیاز اعتباری مشتریان به بانک‌ها و موسسات اعتباری انجام داده است. ارتقای جایگاه عربستان سعودی نیز به دلیل اقدامات این کشور در حوزه‌هایی از جمله تجارت فرامرزی (کاهش زمان انطباق اسنادی صادرات و واردات از طریق کاهش تعداد اسناد لازم برای ترخیص گمرکی)، پرداخت مالیات و شروع کسب و کار بوده است. در کشور اندونزی نیز در زمینه اغلب زیرشاخص‌های کسب و کار یک اقدام اصلاحی صورت گرفته که از جمله این موارد می‌توان به اقدامات این کشور در زمینه ساده سازی اجرای قراردادها از طریق ایجاد رویه‌های خاصی برای دعاوی خرد و فرایندهای ایجاد شده برای سرعت بخشیدن به تامین برق اشاره کرد. کشور ترکیه نیز اقداماتی را در زمینه کاهش هزینه انتقال مالکیت، اخذ اعتبار و ورشکستگی و پرداخت دیون انجام داده است.

جدول ۲- رتبه کشورهای منتخب از نظر شاخص سهولت کسب و کار ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸

کشورها	رتبه		تغییرات
	DB۲۰۱۸	DB۲۰۱۷	
ایران	۱۲۴	۱۲۰	۴
امارات متحده عربی	۲۱	۲۷	↑ -۶
ترکیه	۶۰	۶۲	↑ -۲
عربستان سعودی	۹۲	۱۰۱	↑ -۹
جمهوری کره	۴	۴	۰
اندونزی	۷۲	۷۹	↑ -۷
مالزی	۲۴	۲۳	۱

منبع: بانک جهانی، ۱ نوامبر ۲۰۱۷

جدول ۳- مقایسه ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص سهولت کسب و کار ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ و معیارهای مربوطه

کشورها	فاصله تا شاخص پیشرو		تغییرات
	DB۲۰۱۸	DB۲۰۱۷	
ایران	۴۳.۵۲	۴۳.۷۸	↑ -۰.۲۶
امارات متحده عربی	۲۱.۲۷	۲۳.۱۴	↑ -۱.۸۷
ترکیه	۳۰.۸۶	۳۲.۰۲	↑ -۱.۱۶
عربستان سعودی	۳۷.۵	۴۰.۴۲	↑ -۲.۹۲
جمهوری کره	۱۶.۰۸	۱۶.۰۸	۰
اندونزی	۳۳.۳۳	۳۵.۶۴	↑ -۲.۳۱
مالزی	۲۱.۵۷	۲۲.۵۳	↑ -۰.۹۶

منبع: بانک جهانی، ۱ نوامبر ۲۰۱۷

اقدامات ایران در راستای تسهیل محیط کسب و کار

بر اساس آخرین اطلاعات بانک جهانی، مهم‌ترین اقداماتی که در راستای تسهیل محیط کسب و کار طی سال‌های مختلف در ایران صورت گرفته، به شرح جداول ذیل است:

جدول ۴- اقدامات ایران در راستای تسهیل شروع کسب و کار

اقدامات	سال
ساده سازی کسب و کار استارت آپ ها از طریق سیستم ثبت الکترونیکی	۲۰۰۹
از طریق ایجاد پورتال های وب که امکان جست و جو و ذخیره نام انحصاری شرکت را برای موسسان آن فراهم می کند، شروع کسب و کار را تسهیل کرده است.	۲۰۱۰
ملزم ساختن موسسان شرکت ها به اخذ عدم سوء پیشینه کیفری برای ثبت شرکت، شروع کسب و کار را در ایران دشوارتر ساخته است (در گزارش بانک جهانی، به عنوان اقدامی در جهت تضعیف وضعیت ایران درج شده است)	۲۰۱۲
شروع یک کسب و کار ساده تر با ساده کردن رزرو اسامی و مراحل ثبت شرکت	۲۰۱۴

جدول ۵- اقدامات ایران در راستای تسهیل دسترسی به برق

اقدامات	سال
از طریق از بین بردن نیاز به مجوزهای حفاری برای اتصال به برق، دسترسی به برق را تسهیل کرده است.	۲۰۱۴

جدول ۶- اقدامات ایران در راستای تسهیل اخذ اعتبار

اقدامات	سال
تاسیس دفتر جدید اعتباری خصوصی که موجب بهبود وضعیت دسترسی به اطلاعات اعتباری شد، کسب اعتبار در ایران را تسهیل نمود.	۲۰۱۰
گزارش گیری از خرده فروشان خودرو در زمینه پرداخت های اعتباری به منظور تسهیل دسترسی به اطلاعات اعتباری	۲۰۱۷

جدول ۷- اقدامات ایران در راستای حمایت از سرمایه گذار خرد

اقدامات	سال
الزام افشای فوری اطلاعات طرفین معامله در ایران موجب بهبود وضعیت حمایت از سرمایه گذار شد.	۲۰۱۲

جدول ۸- اقدامات ایران در راستای تسهیل تجارت فرامرزی

اقدامات	سال
کاهش زمان صادرات و واردات از طریق نصب و راه اندازی اسکنر در بنادر شهید رجایی و سازماندهی مجدد دفاتر گمرکی برای جداسازی بازرسی کالاهای خاص (پتروشیمی و شیمیایی) از کالاهای عمومی	۲۰۰۹
توسعه و بهبود خدمات صادرات و واردات از طریق پنجره واحد ملی	۲۰۱۶

جدول ۹- اقدامات ایران در راستای تسهیل اجرای قراردادها

اقدامات	سال
ایجاد سیستم مدیریت پرونده الکترونیکی، بایگانی الکترونیکی برخی اسناد و آگاهی از پیام های متنی به صورت الکترونیکی اجرای قراردادها را تسهیل کرده است.	۲۰۱۰

جدول ۱۰- شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت

اقدامات	سال
شرایط اخذ مجوز ساخت در ایران از طریق ایجاد دفاتر خدمات الکترونیکی در تهران، تسهیل فرایند کسب تاییده محل، مجوزهای ساخت و گواهی های تکمیل ساختمان و کاهش زمان اتصالات آب و برق تسهیل شده است.	۲۰۰۹

جدول ۱۱- پرداخت مالیات

اقدامات	سال
تسهیل پرداخت مالیات توسط شرکت ها از طریق تبدیل مالیات بر فروش به مالیات بر ارزش افزوده	۲۰۰۹